

Tema 7: FUNCIONS

Concepte de funció

En moltes ocasions la paraula “funció” es pot substituir per “depèn” i es que una funció reflecteix la relació de dependència entre dues característiques.

Una funció és una relació entre dues variables numèriques x i y , de forma que a cada valor de x li correspon un, i només un, valor de y .

A x s'anomena **variable independent** i a y s'anomena **variable dependent**, ja que el seu valor depèn del valor de x .

Com s'expressa una funció?

Una funció es pot expressar per:

- un enunciat
- una taula
- un gràfic
- una fórmula

Ex:

- *Un tècnic en calefacció cobra 40 € per desplaçar-se fins a casa nostra i 65 € per cada hora de feina. (Enunciat)*

- *Taula:*

Com el preu depèn de les hores de feina assignem

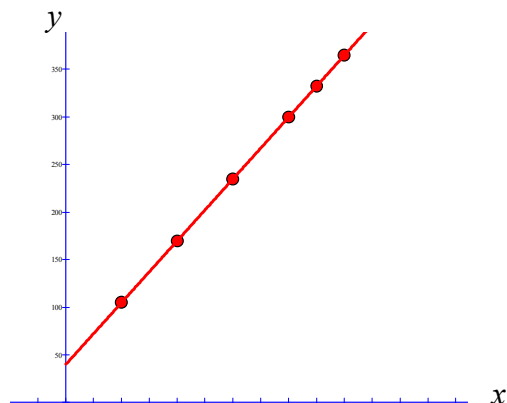
$x = \text{hores de feina}$

$y = \text{preu}$

Hores de feina x	1	2	3	4	4,5	5
Preu y	$40+65 \cdot 1$	$40+65 \cdot 2$	$40+65 \cdot 3$	$40+65 \cdot 4$	$40+65 \cdot 4,5$	$40+65 \cdot 5$

Aquesta taula ens dona una sèrie de punts que podem representar en un gràfic
 $P_1 = (1, 105)$, $P_2 = (2, 170)$, ...

- *Gràfic:*

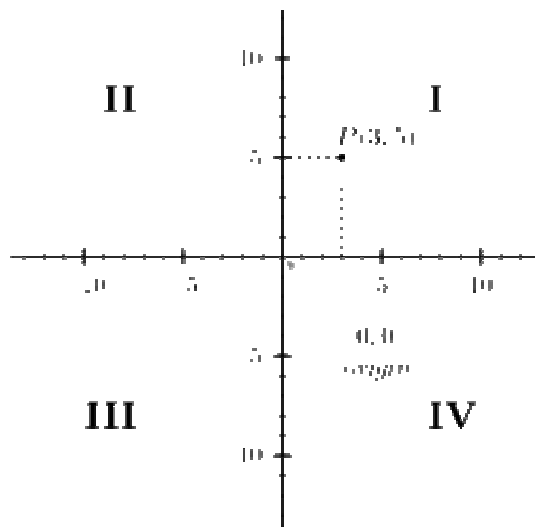
Observem que en aquest cas en poden lligar els punts obtinguts de la taula perquè és possible que estigui una quantitat decimal de hores

- Fórmula: $Preu = 40 + 65 \cdot n^{\circ} \text{ d'hores}$
 $y = 40 + 65 \cdot x$

- Per fer un gràfic s'utilitza el que s'anomena un **eix de coordenades**, format per un
  - eix horitzontal OX (abscisses), i un
  - eix vertical OY (ordenades)

Un punt P del pla queda determinat per un parell de nombres (a,b) anomenats coordenades, on *a* es la mesura sobre l'eix horitzontal i *b* sobre l'eix vertical.

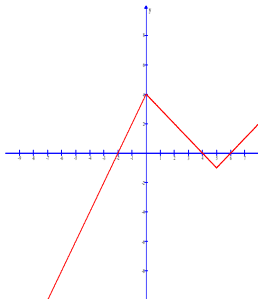
Ex: el punt P = (3 , 5)

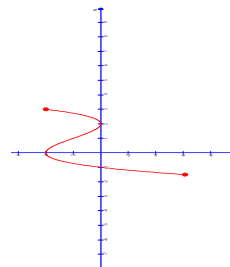
- Observem que, com ja hem indicat, en una funció a cada valor de *x* li correspon un **únic valor de y**.

Ex: Quins dels gràfics següents correspon a una funció?

a)

b)

El gràfic b no correspon a una funció ja que a un valor de *x*, per exemple, a $x = -2$ li corresponen dos valors de *y*, $y = 0$ i $y = 3$

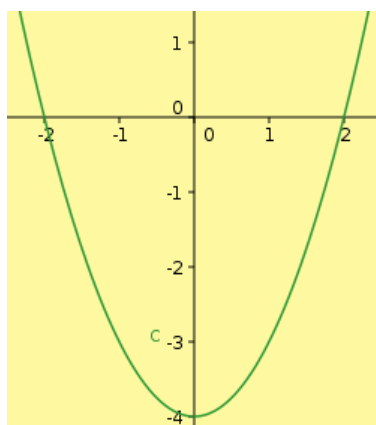
Característiques d'una funció

En representar gràficament una funció, podem determinar una sèrie de característiques:

- i) Punts de tall amb els eixos;
- ii) Continuitat / Discontinuitat;
- iii) Creixement / Decreixement;
- iv) Màxims i mínims

i) **Punts de tall amb els eixos.** Són els punts on el gràfic de la funció “toca” als eixos de coordenades.

Ex:

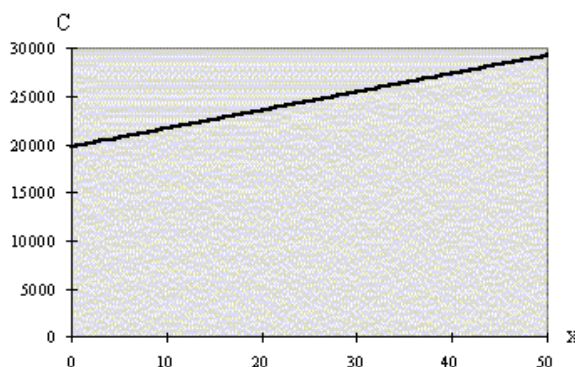
Punts de tall amb
- l'eix x: $(-2, 0)$ i $(2, 0)$
- l'eix y: $(0, -4)$

ii) **Continuitat / Discontinuitat.** Una funció és contínua si es pot dibuixar el gràfic amb un sol traç, es a dir, sense aixecar el llapis del paper. Una funció és discontinua si te més d'un traç.

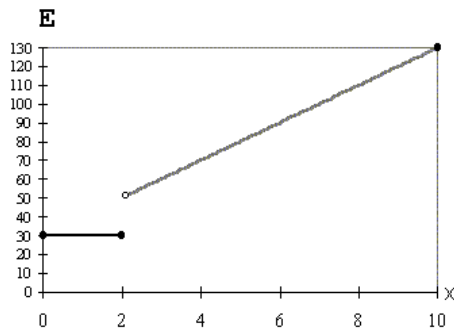
Ex: Una fàbrica de gel té unes despeses mensuals (y) que depenen del nombre de tones produïdes en un mes (x), segons la fórmula

$$y = 19801,5 + 189,67 x$$

de manera que si fem una taula de valors i representem gràficament els resultats, donat que es poden unir els punts per què és possible qualsevol valor de producció de gel (x) entre 0 i 50 tones, el gràfic ens mostra que és una funció contínua

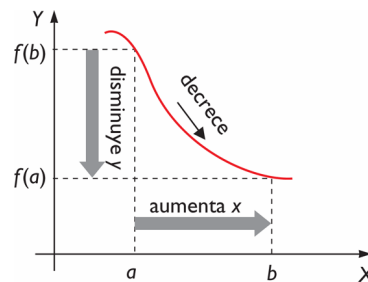
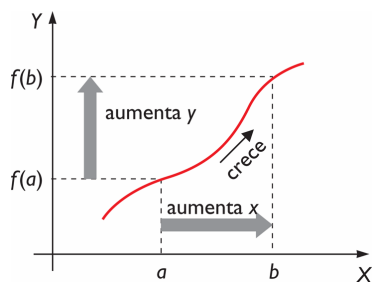

Ex:

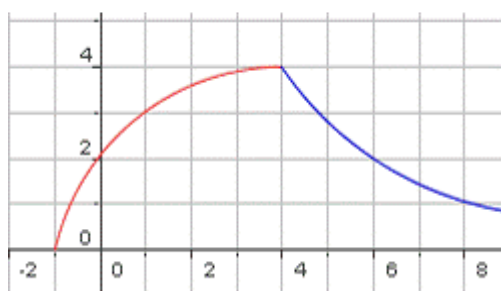

Aquesta funció és discontinua en $x=2$

iii) **Creixement / Decreixement.** Una funció és creixent en un tram, o interval de valors de x , si quan augmenta el valor de x augmenta el valor de y . Una funció és decreixent en un interval de valors de x si quan augmenta el valor de x disminueix el valor de y .

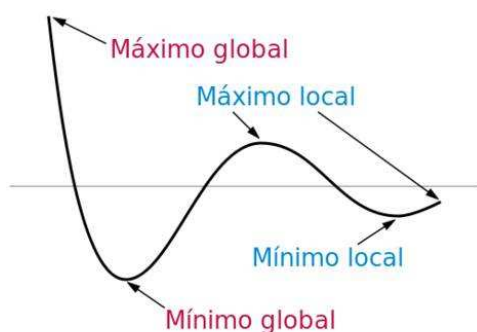
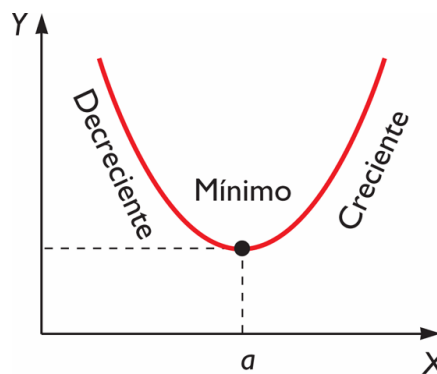
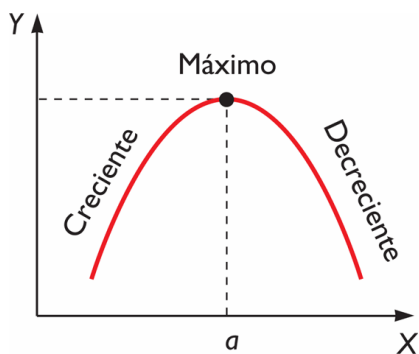
Ex:

Creixent
per a valors de x des de -1 a 4

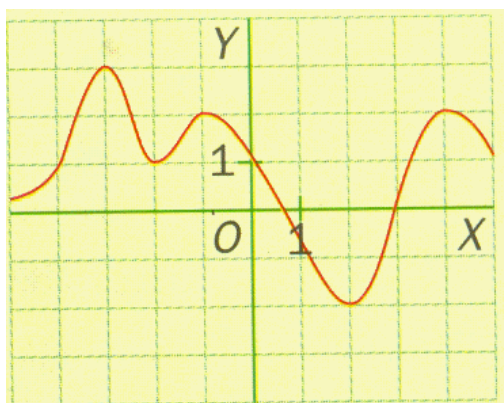
Decreixent
per a valors de x des de 4 a 9

iv) **Màxims i mínims.** Són punts on la funció canvia el seu comportament. Una funció presenta un màxim en un punt si en ell passa de ser creixent a decreixent. Una funció presenta un mínim en un punt si en ell passa de ser decreixent a creixent.

En el punto on la y té el seu valor màxim diem que hi ha un màxim global, mentre que en el punt on la y té el seu valor més petit diem que hi ha un mínim global.

Ex:

Màxim absolut: $(-3, 3)$
Màxim relatiu: $(-1, 2)$ i $(4, 2)$

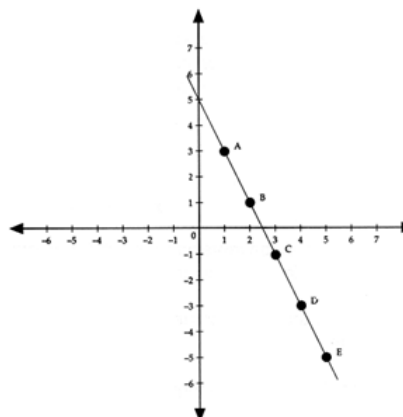
Mínim absolut: $(2, -2)$
Mínim relatiu: $(-2, 1)$

Funcions que tenen com a gràfic una recta

Hem vist que una funció es pot representar a través d'una fórmula on el valor de y depèn del valor de x . De fet, amb aquesta fórmula es fa una taula de valors on donem valors a la x per obtenir els valors corresponents de y i, d'aquesta manera, una sèrie de punts per fer el gràfic.

Ex: Representeu gràficament la funció donada per la fórmula $y = -2x + 5$

x	$y = -2x + 5$
1	3 $(-2 \cdot 1 + 5) \rightarrow$ punt A
2	1 $(-2 \cdot 2 + 5) \rightarrow$ punt B
3	-1 $\rightarrow$ punt C
4	-3 $\rightarrow$ punt D
5	-5 $\rightarrow$ punt E

Els gràfics que es poden obtenir són rectes, diferents tipus de corbes, ... però **només veient la fórmula podem determinar si el gràfic que obtindrem serà una recta o no, i quin tipus de recta serà.**

RECTES			
Fórmula	Funcions	Gràfic	Passa per (0,0)?
$y = ax + b$	Afi	Recta obliqua creixent si $a > 0$ decreixent si $a < 0$	No
$y = ax$	Lineal o de proporcionalitat directa		Si
$y = b$	Constant	Recta horitzontal	-

on a és el coeficient (nombre) que acompanya a la x . Aquest nombre rep el nom de **pendent** ja que el seu valor ens indica el grau d'inclinació de la recta i si aquesta és creixent o decreixent. Observem que en el cas de les funcions constants la $a = 0$ ja que

$$y = ax + b$$

$$y = 0 \cdot x + b$$

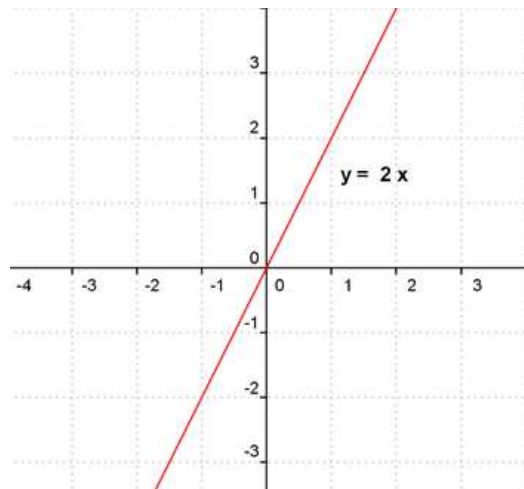
$$y = b$$

la qual cosa ens indica que el grau d'inclinació o pendent és 0 i que la recta és horitzontal.

Ex₁: Representar gràficament $y = 2x$

Per la fórmula veiem que és una funció lineal o de proporcionalitat directa, que tindrà per gràfic una recta creixent ($a=2>0$) que passa per $(0,0)$.

x	1	0	-1
y	2	0	-2

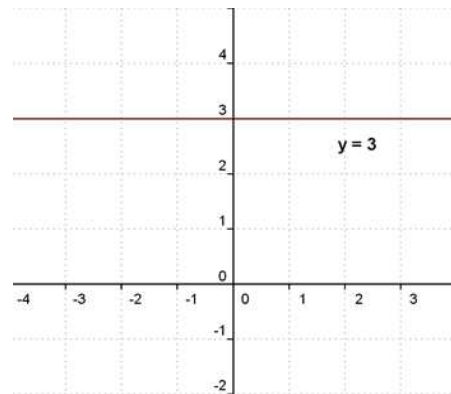

Ex₂: Representar gràficament $y = 3$

Per la fórmula veiem que és una funció constant, que tindrà per gràfic una recta horitzontal ($a=0$).

Observem que, per a qualsevol valor de x la $y = 3$,

x	1	0	-1
y	3	3	3

Resolució gràfica d'un sistema d'equacions

Un sistema d'equacions amb dos incògnites es pot resoldre gràficament. Per això cal deixar sola la y de totes dues equacions i representar les rectes obtingudes.

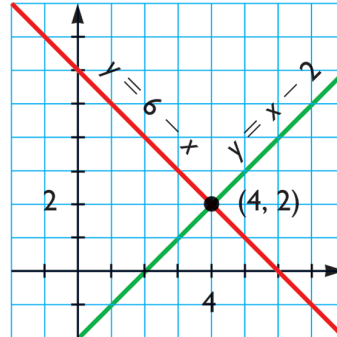
Ens podem trobar amb tres casos:

- les rectes coincideixen $\rightarrow$ sistema compatible indeterminat amb infinites solucions;
- les rectes són secants i coincideixen en un únic punt $\rightarrow$ sistema compatible determinat amb una única solució donada pels valors x i y del punt;
- les rectes són paral·leles $\rightarrow$ sistema incompatible sense solució ja que no tenen cap punt comú.

Ex: Resoldre gràficament el sistema d'equacions

$$\left. \begin{array}{l} x + y = 6 \\ x - y = 2 \end{array} \right\} \begin{array}{l} \rightarrow r_1: y = 6 - x \\ \rightarrow r_2: y = x - 2 \end{array}$$

x	$y_1 = 6 - x$	$y_2 = x - 2$
0	6	-2
1	5	-1
2	4	0
3	3	1
4	2	2
5	1	3

Sistema compatible determinat
Solució: $x = 4$ i $y = 2$